

พลวัตการสื่อสารในภาวะวิกฤตผ่านภาพอินโฟกราฟิกของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กับการรับรู้ข่าวสารของคนในสังคมจากโรคระบาดโควิด -19
Crisis communication dynamics through the infographic of the Thai Health Promotion Foundation (Thai Health Promotion Foundation) and social perception of the COVID-19 epidemic

เกศินี บัวดิศ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวการปฏิบัติ การใส่หน้ากาก การกักตัว และการป้องกันตัว การปฏิบัติในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน และ 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกราฟิกในการออกแบบ เช่น ภาพ สี ข้อความ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)ของและองค์ประกอบของกราฟิกที่ใช้ในการสื่อสาร การป้องกัน การกักตัว หรือการรับรู้ข่าวสาร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ตอนที่ 1 มี จำนวน 4 ข้อ และตอนที่ 2 มี 3 ด้าน ด้านที่ 1 ตอนที่ 2 ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก จำนวน 8 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเอง ครอบคลุม จำนวน 3 ข้อ และด้านที่ 3 ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลดความเสี่ยง จำนวน 7 ข้อ สัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดโรคโควิด -19 จำนวน 5 ข้อ และ ข้อความกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดโรคโควิด -19 จำนวน 5 ข้อ สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ , $\bar{x}$, S.D และ แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 399 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 เป็นเพศชาย มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8
2. ข้อมูลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ อายุ ระหว่าง 18-24ปี จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 68 รองมาเป็นช่วงอายุ 25 – 34 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และ อายุ 35 – 44 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ
3. ข้อมูลด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ จบปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองมาเป็นช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 ตามลำดับ
4. ข้อมูลด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 332คน คิดเป็นร้อยละ 83.2 รองมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

¹อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

ตอนที่ 2 ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก

ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก พบว่า ส่วนใหญ่ วิธีป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 จำนวน คิดเป็นร้อยละ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7% รองลงมา ล้างมือบ่อยๆ โดยใช้สบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือที่มีส่วนผสมหลักเป็นแอลกอฮอล์ คือ จำนวน 139 คนคิดเป็นร้อยละ 34.8 % และรักษาระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้ที่ไม่ไอหรือจาม จำนวน 151คน คิดเป็นร้อยละ 37.8%และมีค่าเฉลี่ยในภาพ $\bar{x} = 3.35$ รวม SD รวม1.03

ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเอง ครอบครัว ด้านออกกำลังกายสม่ำเสมอ นอนหลับให้เพียงพอ มีค่าเท่ากัน จำนวน 239 คิดเป็นร้อยละ 59.9 % รองลงมา กินร้อน ซ้อมกลาง กินอาหารที่มีประโยชน์ คือ จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80 % และมีค่าเฉลี่ยในภาพ $\bar{x} = 3.55$ รวม SD รวม1.02

ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลดความเสี่ยง มีค่าเท่ากัน ควรหยุดเรียน หยุดงาน และพักอยู่บ้าน จนกว่าจะครบ 14 วันหลังการสัมผัส ควรนอนแยกห้อง ไม่ออกไปนอกบ้าน ไม่เดินทางไปที่ชุมชนหรือที่สาธารณะจำนวน 239 คิดเป็นร้อยละ 59.9 % รองลงมา คือ ไม่ใช่ของใช้ส่วนตัว เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ร่วมกับผู้อื่น จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 % และ ควรสวมหน้ากากอนามัย ให้เปรียบเสมือนว่าเป็นผู้ติดเชื้อและอาจสามารถแพร่เชื้อได้ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 % และมีค่าเฉลี่ยในภาพ $\bar{x} = 3.67$ รวม SD รวม1.13

ด้านสีกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบอบโรคโควิด -19 พบว่าส่วนใหญ่ ความสวยงาม จำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 41.1 % รองลงมาความเหมาะสม คือ จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 % และความสบายตา จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 % และมีค่าเฉลี่ยในภาพ $\bar{x} = 3.91$ รวม SD รวม 0.90

ด้านข้อความกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบอบโรคโควิด -19 พบว่าส่วนใหญ่ สะดุดตา จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 % เรื่องของอ่านง่าย จำนวน173คน คิดเป็นร้อยละ43.3% และ เข้าใจง่าย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ31.1% ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยในภาพ $\bar{x} = 3.99$ รวม SD รวม 0.88

คำสำคัญ : การสื่อสาร , ภาพ, อินโฟกราฟิก , สสส

Abstract

This research has the objective of quantitative research. aimed at providing a visual answer to the communication with the Thai Health Promotion Foundation's infographic. (Thai Health) of and graphic elements used in communication, prevention, detention or perception of information. To present news through pictures The results of the research were as follows:

Part 1 general information can be summarized as follows 1. Gender data of the respondents found that the majority of the respondents were female, with 272 people, 68.2 percent of which were male, with 127 people, or 31.8 percent. 2. Age information of the sample of respondents found that most of the respondents were aged 18-24 years, 271 people, 68% followed by age range 25 - 34 years, 64 people, representing 16% and 35 - 44 years, the number of 24 people, accounting for 6 percent, respectively. 3. Educational data of the respondents showed that the majority of the respondents had a bachelor's degree of 184 people, representing 46 percent, followed by high school / vocational education, 98 people, or 24.5 percent. 57 Master's degrees, accounting for 14.25 percent, respectively. 4.

Occupational data of the sample group of respondents found that the majority of students / students of 332 people, representing 83.2 percent, followed by private company employees, 31 people, 7.8 percent and owning 17 people, representing a hundred. 4.3 each, respectively.

Part 2 : Content Perception and Format in Infographic Communication On the perception of content and communication patterns through infographic media, it was found that the number of COVID-19 prevention methods was 242 percent, 60.7 percent, followed by washing hands frequently. Use soap and water or an alcohol-based hand sanitizer, 139 people, 34.8%, and maintain a safe distance from people who cough or sneeze, accounted for 151 people. 37.8% and mean $\bar{x} = 3.35$, total S.D ,1.03. Cognitive aspects to take care of yourself, family, and exercise regularly. Getting enough sleep was 239, accounting for 59.9%, followed by eating hot, middle-aged, eating healthy food at 320 people, accounting for 80% and the average in the picture $\bar{x} = 3.55$, including total S,D, 1.02 The perceived information about detention and risk reduction was equal, they should stop school, work and stay at home until 14 days after exposure. Should sleep in a separate room Not going out Not traveling to the community or public places, 239, accounting for 59.9%, followed by not sharing personal items such as handkerchiefs, towels, glasses, straws with others, accounting for 112 people, representing 28.1% and should wear masks. Health To be compared to 89 people infected and may be able to transmit infection, 22.25% and mean in picture $\bar{x} = 3.67$, including SD, total 1.13. In terms of color and graphic perception related to the COVID-19 outbreak, it was found that most of the beauty was 160, accounting for 41.1%, followed by the suitability of 155 people, 38.8%, and comfort. Eyes: 177 people, 44.9%, and the mean in the picture $\bar{x} = 3.91$, including SD 0.90 In terms of text and graphic perceptions related to the COVID-19 outbreak, it was found that the number of tributes were notably 199 people, 49.9 percent of which were easy to read, 173 people, 43.3 percent, and easy to understand number 156. People accounted for 31.1%, respectively, and the mean in the picture $\bar{x} = 3.99$, including S.D, total 0.88 .

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนที่เกิดจากโรคโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 มีการพัฒนาข้อมูลและคำแนะนำอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารความเสี่ยงที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีนี้ในระหว่างการระบาดที่มีอัตราการติดเชื้อสูงความเจ็บป่วยอย่างมีนัยสำคัญการขาดมาตรการในการรักษาและการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในกรณีนี้ทั้งหมดนี้นำไปใช้กับการระบาดของโรคโคโรนาไวรัสในปัจจุบันในปี 2019 ผลที่ตามมาของการสื่อสารความเสี่ยงที่ไม่ดีและการรับรู้ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นคือการกักตุนพฤติกรรมซึ่งอาจทำให้

ขาดยาและอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล วิธีหนึ่งที่เป็นไปได้เพื่อให้แน่ใจว่ามีการสื่อสารความเสี่ยงที่เหมาะสมคือการใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียและทำให้แน่ใจว่าสื่อมีความสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง อีกขั้นตอนที่สำคัญคือการรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดรวมถึงสมาชิกของชุมชนโรคมุมแพทย์ในการส่งข้อความด้านสาธารณสุขในวงกว้าง ในขณะที่เรายังคงเผชิญกับช่วงเวลาที่ไม่เคยมีมาก่อนในชุมชนโรคมุมแพทย์ความเข้าใจและความซาบซึ้งในการสื่อสารความเสี่ยงจะเป็นสิ่งสำคัญในขณะที่เราสื่อสารและแจ้งให้ผู้ป่วยของเราและเพื่อนร่วมงานของเราก้าวไปข้างหน้า

สุพริศร์ สุวรรณิก (2563) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า เมื่อการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สิ้นสุดลง สังคมโลก จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในแง่มุมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1. การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (deglobalization) จะมีความเข้มข้นมากขึ้น และทำให้ห่วงโซ่ อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเกิดวิกฤตครั้งนี้ เราได้เห็นหลาย ประเทศใช้นโยบายแบบเน้นตนเอง (inward-looking policy) หรือปกป้องทางการค้า (protectionism) อย่างชัดเจนกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะจากสงครามการค้าที่ปะทุขึ้นโดยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แห่งสหรัฐฯ ที่ส่งเสริมให้บริษัทสัญชาติอเมริกันกลับมาผลิตในประเทศมากขึ้น และกีดกันการค้า จากต่างประเทศ ประเด็นนี้กลับมาชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วยเมื่อวิกฤตไวรัสโควิด-19 ที่กำลังตอกย้ำ ความเชื่อของฝ่ายขวาจัดและผู้ไม่สนับสนุนโลกาภิวัตน์ว่า การพึ่งพิงระบบการผลิตระหว่างประเทศ มากเกินไปเป็นเรื่องอันตราย ซึ่งจะเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่ อุปทานโลกที่มีอยู่แล้ว ให้ยิ่งรวดเร็วมากขึ้น กล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ จะหันมาพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานในประเทศตนเองเพิ่มขึ้นอีก และกระจายความเสี่ยงด้านการผลิตและขายสินค้า โดยไม่พึ่งพาแต่ประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น เพราะเห็นผลกระทบชัดเจนจากขั้นตอนการผลิตหรือตลาดขายสินค้าเมื่อยามที่ต้องปิดตัวลง ซึ่งเป็นผลจากมาตรการต่าง ๆ อาทิ การปิดเมืองหรือประเทศเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด นอกจากนี้ รัฐบาลประเทศต่าง ๆ อาจเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้เป็นโอกาส ในการคิดทบทวนอย่างรอบคอบว่า นโยบายเศรษฐกิจของประเทศจะเดินไปในทิศทางใด โดยจะพยายามกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ โดยไม่พึ่งพารายได้ทางใดทางหนึ่งจนเกินไป อาทิ ไม่พึ่งพาแต่การส่งออกหรือการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่อาศัยการบริโภคและการลงทุนในประเทศเป็นเครื่องจักรสำคัญ 2. ปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข จะได้รับการแก้ไขให้ทั่วถึงและเสมอภาค มากขึ้น วิกฤตไวรัสโควิด-19 สร้างแรงกดดันให้ รัฐบาลหลายประเทศหันมาใส่ใจพื้นฐาน ด้านสาธารณสุขของประชาชนและไม่ปล่อยให้กลไกตลาดเป็นตัวจัดการอย่างที่เคยเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐฯ ที่ระบบสาธารณสุขไม่มีระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า วิกฤตครั้งนี้

ชี้ให้เห็นว่าการ 162 วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 ที่บุคคลจะเข้าถึง บริการสาธารณสุขได้หรือไม่ไม่ควรเป็นเรื่องของปัจเจกชนอีกต่อไป เพราะคนคนหนึ่งที่เป็นพาหะของโรคอยู่ แต่ไม่สามารถไปใช้บริการตรวจหาเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้เพราะจ่าย ค่าตรวจไม่ไหวทั้ง ๆ ที่อยากตรวจ จึงต้องใช้ชีวิตแบบเดิมตามปกติ ทำให้การแพร่ระบาดไปสู่ผู้อื่น โดยไม่รู้ตัว จนในที่สุดการควบคุมโรคในภาพรวมจะทำได้ยากลำบาก และเป็นเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ ประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเผชิญกับวิกฤตการแพร่ระบาดหนักหนากว่าประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันตามยอดผู้ติดเชื้อในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแซงหน้า ประเทศอิตาลีไปแล้ว ดังนั้น หลังผ่านพ้นวิกฤตครั้งนี้ เราอาจได้เห็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นของระบบรัฐสวัสดิการในแต่ละประเทศก็เป็นได้ 3. สังคมจะก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่เปลี่ยนแปลงไป ย้อนกลับไปในช่วงการแพร่ระบาดของโรคซาร์สในปี 2545 ก็สร้างจุดเปลี่ยนสำคัญ สำหรับการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีออนไลน์อย่างอีคอมเมิร์ซในจีนให้มาเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชนอย่างสูง โดยเฉพาะอาลีบาบาและเจดิดอทคอม เพราะผู้คนหลีกเลี่ยงการติดเชื้อจากพื้นที่สาธารณะและหันมา สั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น มาถึงวิกฤตครั้งนี้ก็จะทิ้งร่องรอยไว้เช่นกัน โดยเป็นการตอกย้ำให้ร้านค้า และห้างสรรพสินค้าแบบดั้งเดิมต้องเร่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เพื่อช่วงชิงตลาดจากการค้าขาย แบบออนไลน์มากขึ้นอีก รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่มีมานานแล้วแต่ยังไม่มีคนใช้กันมากนัก วิกฤตครั้งนี้กลับบังคับให้คนต้องหันมาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างโอกาสต่อยอด ให้มีผู้เล่นในตลาดมากยิ่งขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล จัดประชุม หรืออีเวนท์ ซึ่งผู้บริโภคจะเกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้เทคโนโลยีอย่างถาวร นอกจากนี้ แม้กระทั่งสถาบันการศึกษาก็ต้องพัฒนาไปใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ทดแทนทั้งหมดในช่วงวิกฤต ซึ่งอาจพลิกโฉมระบบการศึกษาโลกไปโดยสิ้นเชิงหลังผ่านพ้น วิกฤตแล้ว และสุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด ผู้คนอาจจะกลัวการใช้เงินสดหรือธนบัตร เพราะกระดากอาจเป็นพาหะของเชื้อ

โรคได้แม้ผ่านพ้น วิกฤตไวรัสโควิด-19 ไปแล้ว และจะเริ่มคุ้นชินกับการรักษาสุขภาพอนามัยอย่างเข้มงวดไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพ ด้วยปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ระบบการชำระเงิน แบบอิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมนำมาใช้ได้

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกองทุน จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 โดยมีหน้าที่ริเริ่ม ผลักดัน กระตุ้น สนับสนุน และร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในสังคม ในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพดีครบ 4 ด้าน กาย จิต ปัญญา สังคม และร่วมสร้างประเทศไทยให้น่าอยู่ และสิ่งหนึ่งที่นำเสนอใจคือ การสร้างสื่อแบบง่าย ๆ ด้วยภาพอินโฟกราฟิก ภาพ เนื้อหาที่มีความน่าสนใจมากกว่าข้อความซึ่งอาจดูง่ายมากกว่าข้อความที่เยอะ ๆ เพราะคงไม่มีใครอ่าน หากเปลี่ยนจากข้อความเยอะมา เป็นภาพ เพิ่มความน่าสนใจของภาพ สี และเนื้อหาที่สำคัญสั้น ๆ เท่านั้นในการออกแบบ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจึงสนใจ ทหาการศึกษาเรื่อง ว่า ภาพ สามารถสื่อความหมายในการป้องกัน การดูแล การปฏิบัติตัวและมีวิธีการอย่างไร ในเรื่องของสื่อสร้างสุขของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีความน่าสนใจในเรื่องของ หน้ากาก การกักตัว และการป้องกันตัว การปฏิบัติในภาวะที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ในแต่ละวัน เพื่อศึกษาหน้ากาก การกักตัว และการป้องกันตัว การปฏิบัติในภาวะที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ในแต่ละวัน และเพื่อศึกษาองค์ประกอบของกราฟิกในการออกแบบ เช่น ภาพ สี ข้อความ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทาง เรื่อง การใส่หน้ากาก การกักตัว และการป้องกันตัว การปฏิบัติในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกราฟิกในการออกแบบ เช่น ภาพ สี ข้อความ

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้
เก็บข้อมูล ในเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน นักศึกษาทั่วไป ในกรุงเทพฯ และนครสวรรค์ จำนวน 400คน แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับ ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก จำนวน 7 ข้อ

ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเอง ครอบคลุม จำนวน 3 ข้อ

ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลดความเสี่ยง จำนวน 7 ข้อ

สีกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด Covid 19 จำนวน 5 ข้อ

ข้อความกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดโรคโควิด -19 จำนวน 4 ข้อ

ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาพอินโฟกราฟิกกับการสื่อสารจากโรคระบาดโควิด-19

กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยในการแปลความ ดังนี้

เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยความคิดเห็นทั้ง 5 ระดับดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 ระดับ
ความคิดเห็นมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 ระดับ
ความคิดเห็นมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS for windows Vision 16.0 เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวมมา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้ ร้อยละ สำหรับข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ในภาพรวมข้อมูลทั่วไป สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 เป็นเพศชาย มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

2. ข้อมูลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ อายุ ระหว่าง 18-24 ปี จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 68 รองมาเป็นช่วงอายุ 25 - 34 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และ อายุ 35 - 44 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

3. ข้อมูลด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ จบปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองมาเป็นช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 ตามลำดับ

4. ข้อมูลด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 332คน คิดเป็นร้อยละ 83.2 รองมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก

ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก พบว่า ส่วนใหญ่ วิธีป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 จำนวน คิดเป็นร้อยละ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7% รองลงมา ล้างมือบ่อยๆ โดยใช้สบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือที่มีส่วนผสมหลักเป็นแอลกอฮอล์ คือ จำนวน 139 คนคิดเป็นร้อยละ 34.8 % และรักษาระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้ไอหรือจาม จำนวน 151คน คิดเป็นร้อยละ 37.8%และ ภาพรวมระดับความคิดเห็นปานกลาง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 3.35 และ S.D รวม1.03 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก

รายการ	ไม่รู้	เข้าใจ ยากมาก	เข้าใจ ยาก	เข้าใจ ง่าย	เข้าใจ ง่ายมาก	$\bar{x}$	SD
วิธีป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19	-	242 60.7%	20 5.0%	133 33.3%	4 1.0%	2.75	0.95
ล้างมือบ่อยๆ โดยใช้สบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือที่มีส่วนผสมหลักเป็นแอลกอฮอล์	-	139 34.8 %	-	256 64.2%	4 1.0%	3.31	0.96
รักษาระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้ไอหรือจาม	-	151 37.8%	-	204 51.1%	44 11%	3.35	1.10

รายการ	ไม่รู้	เข้าใจ ยากมาก	เข้าใจ ยาก	เข้าใจ ง่าย	เข้าใจ ง่ายมาก	$\bar{x}$	SD
ไม่สัมผัสตา จมูก หรือปาก	-	115 28.8 %	28 7.0 %	200 52.1 %	48 12.0%	3.47	1.03
ปิดจมูกและปากด้วยข้อพับด้านในข้อศอก หรือกระดาษชำระเมื่อไอหรือจาม	-	167 41.9 %	-	184 46.1 %	48 12.0 %	3.28	1.13
เก็บตัวอยู่บ้านเมื่อรู้สึกไม่สบาย	-	112 28.1%	-	239 59%	48 12.0%	3.56	1.02
หากมีไข้ ไอ และหายใจลำบากโปรดไปพบ แพทย์	-	112 28.1%	-	239 59%	48 12.0%	3.56	1.02
รวม						3.35	1.03

ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเอง
ครอบครัว ด้านออกกำลังกายสม่ำเสมอ นอนหลับให้
เพียงพอ มีค่าเท่ากัน จำนวน 239 คิดเป็นร้อยละ 59.9 %
รองลงมา กินร้อน ซ้อมกลาง กินอาหารที่มีประโยชน์ คือ

จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80 % และภาพรวมระดับ
ความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ยในภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.55$
และ S.D รวม 1.02 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ด้านความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเอง ครอบครัว

รายการ	ไม่รู้	เข้าใจ ยากมาก	เข้าใจ ยาก	เข้าใจ ง่าย	เข้าใจ ง่ายมาก	$\bar{x}$	sd
ออกกำลังกายสม่ำเสมอ	-	-	48 12.0%	239 59.9%	112 28.1%	3.55	1.02
กินร้อน ซ้อมกลาง กิน อาหารที่มีประโยชน์	-	-	-	320 80 %	80 20%	3.55	1.02
นอนหลับให้เพียงพอ	-	-	41 12.8%	239 59.9%	120 28.1%	3.55	1.02
รวม						3.55	1.02

ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลด
ความเสี่ยง มีค่าเท่ากัน ควรหยุดเรียน หยุดงาน และพักอยู่
บ้านจนกว่าจะครบ 14 วันหลังการสัมผัส ควรนอนแยกห้อง
ไม่ออกไปนอกบ้าน ไม่เดินทางไปที่ชุมชนหรือที่สาธารณะ
จำนวน 239 คิดเป็นร้อยละ 59.9 % รองลงมา คือ ไม่ใช่
ของใช้ส่วนตัว เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว แก้วน้ำ หลอดดูด
น้ำ ร่วมกับผู้อื่น จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 %

และ ควรสวมหน้ากากอนามัย ให้เปรียบเสมือนว่าเป็นผู้ติด
เชื้อและอาจสามารถแพร่เชื้อได้ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ
22.25 % และภาพรวมระดับความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ย
 $\bar{x} = 3.67$ รวม SD รวม 1.13 (ตารางที่ 3)

ในเรื่องของความสัมพันธ์ของภาพ สี และ
ข้อความที่เป็นองค์ประกอบของกราฟิก มีความสัมพันธ์กัน
องค์ประกอบ

ตารางที่ 3 ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลดความเสี่ยง

รายการ	ไม่รู้	เข้าใจ ยากมาก	เข้าใจ ยาก	เข้าใจ ง่าย	เข้าใจ ง่ายมาก	$\bar{x}$	sd
ควรหยุดเรียน หยุดงาน และพัก อยู่บ้านจนกว่าจะครบ 14 วันหลัง การสัมผัส			41 12.8 %	239 59.9%	120 28.1%	3.55	1.02
ควรสวมหน้ากากอนามัย ให้ เปรียบเสมือนว่าเป็นผู้ติดเชื้อและ อาจสามารถแพร่เชื้อได้			39 9.5 %	89 22.25 %	272 68%	3.69	1.13
ควรนอนแยกห้อง ไม่ออกไปนอก บ้าน ไม่เดินทางไปที่ชุมชนหรือที่ สาธารณะ			41 12.8%	239 59.9%	120 28.1%	3.68	1.13
ไม่ใช่ของใช้ส่วนตัว เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ร่วมกับผู้อื่น			103 25.8 %	112 28.1 %	184 46.1%	3.73	1.16
ควรเว้นระยะห่าง หรืออยู่ห่างจาก คนในบ้าน หรือคนในครอบครัว ประมาณ 1 - 2 เมตร หรืออย่าง น้อยประมาณหนึ่งช่วงแขน			25 6.25%	20 5%	355 88.75%	3.67	1.17
สมาชิกทุกคนในบ้านควรล้างมือ บ่อยครั้งที่สุดเพื่อลดการรับและ แพร่เชื้อ			36 9%	76 19%	288 72%	3.68	1.16
ควรทำความสะอาดห้องรับแขก ห้องน้ำ หรือห้องที่คนในบ้านมี การใช้บ่อยๆ โดยเฉพาะห้องน้ำ พื้น ลูกบิดประตู ก๊อกน้ำ เป็นต้น			12 3%	103 25.75%	285 71.25%	3.73	1.16
			รวม			3.67	1.13

ด้านสื่อกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้อง
กับการระบาดโรคโควิด -19 พบว่าส่วนใหญ่ ความสวยงาม
จำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 41.1 % รองลงมาความ
เหมาะสม คือ จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 % และ

ความสบายตา จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 %
และในภาพรวมระดับความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.91$ รวม S.D รวม 0.90 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 สื่กกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด -19

รายการ	5	4	3	2	1	$\bar{x}$	sd	แปลผล
สวยงาม	138 34.1%	160 41.1%	85 21.4%	13 3.3%	4 1.0%	4.03	0.88	มาก
เหมาะสม	135 33.9 %	155 38.8%	92 23.1%	12 3.0 %	4 1.0 %	4.01	0.88	มาก
สบายตา	108 26.6%	179 44.9%	88 22.3%	20 5.0%	4 1.0%	3.91	0.88	มาก
โทนสีร้อน	105 26.3%	140 35.1%	116 29.1%	33 8.3%	4 1.0%	3.77	0.96	มาก
โทนสีเย็น	180 45%	57 14.25%	80 20%	35 8.75%	48 12%	3.83	0.93	มาก
		รวม				3.91	0.90	มาก

ด้านข้อความกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด -19 พบว่าสวยงาม สะดุดตา จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 % เรื่องของอ่านง่าย จำนวน 173คน คิดเป็นร้อยละ 43.3% และ

เข้าใจง่าย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1% ตามลำดับ และในภาพรวมอยู่ ระดับมาก $\bar{x}$ = 3.99 และ SD รวม 0.88 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 8 ข้อความกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด -19

รายการ	5	4	3	2	1	$\bar{x}$	sd	แปลผล
เข้าใจง่าย	95 23.8%	156 33.1%	132 33.1%	8 2.0%	8 2.0%	4.07	0.87	มาก
สะดุดตา	68 17.0%	199 49.9%	104 26.1%	20 5.0%	8 2.0%	3.96	0.91	มาก
อ่านง่าย	101 25.3%	173 43.4%	104 26.1%	13 3.3%	8 2.0%	3.95	0.90	มาก
สามารถนำไปปฏิบัติได้	94 23.6%	141 35.3%	144 36.1%	12 3.0%	8 2.0%	3.99	0.87	มาก
		รวม				3.99	0.88	มาก

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา ข้อมูลทั่วไป สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 272 คน

คิดเป็นร้อยละ 68.2 เป็นเพศชาย มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

2. ข้อมูลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ อายุ ระหว่าง 18-24 ปี

จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 68 รองมาเป็นช่วงอายุ 25 – 34 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และ อายุ 35 – 44 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

3. ข้อมูลด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ จบปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองมาเป็นช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 ตามลำดับ

4. ข้อมูลด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 332คน คิดเป็นร้อยละ 83.2 รองมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

ด้านการรับรู้เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก พบว่า ส่วนใหญ่ วิธีป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 จำนวน คิดเป็นร้อยละ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7% รองลงมา ล้างมือบ่อยๆ โดยใช้สบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือที่มีส่วนผสมหลักเป็นแอลกอฮอล์ คือ จำนวน 139 คนคิดเป็นร้อยละ 34.8 % และรักษา ระยะห่างที่ปลอดภัยจากผู้ไอหรือจาม จำนวน 151คน คิดเป็นร้อยละ 37.8%และ ภาพรวมระดับความคิดเห็นปานกลาง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.35$ และ SD รวม1.03

ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลดความเสี่ยง มีค่าเท่าทัน ควรหยุดเรียน หยุดงาน และพักอยู่บ้านจนกว่าจะครบ 14 วันหลังการสัมผัส ควรนอนแยกห้อง ไม่ออกไปนอกบ้าน ไม่เดินทางไปที่ชุมชนหรือที่สาธารณะ จำนวน 239 คิดเป็นร้อยละ 59.9 % รองลงมา คือ ไม่ใช่ของใช้ส่วนตัว เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ร่วมกับผู้อื่น จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 %

และ ควรสวมหน้ากากอนามัย ให้เปรียบเสมือนว่าเป็นผู้ติดเชื้อและอาจสามารถแพร่เชื้อได้ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 % และภาพรวมระดับความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.67$ รวม SD รวม1.13

ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกักตัวลดความเสี่ยง มีค่าเท่าทัน ควรหยุดเรียน หยุดงาน และพักอยู่บ้านจนกว่าจะครบ 14 วันหลังการสัมผัส ควรนอนแยกห้อง ไม่ออกไปนอกบ้าน ไม่เดินทางไปที่ชุมชนหรือที่สาธารณะ จำนวน 239 คิดเป็นร้อยละ 59.9 % รองลงมา คือ ไม่ใช่ของใช้ส่วนตัว เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ร่วมกับผู้อื่น จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 % และ ควรสวมหน้ากากอนามัย ให้เปรียบเสมือนว่าเป็นผู้ติดเชื้อและอาจสามารถแพร่เชื้อได้ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 % และภาพรวมระดับความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.67$ รวม SD รวม1.13

ด้านสื่อกับการรับรู้ข่าวสารของกราฟิกเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่ ความสวยงาม จำนวน 160 คิดเป็นร้อยละ 41.1 % รองลงมาความเหมาะสม คือ จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 % และความสบายตา จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 % และในภาพรวมระดับมาก $\bar{x} = 3.91$ รวม S.D รวม 0.90

ข้อเสนอแนะ

การเก็บข้อมูลมีความยากเนื่องจากระยะเวลา น้อย แต่ก็สามารถทำได้ตามเป้าหมายของงานวิจัยที่ได้ตั้งเป้าไว้ เพราะหัวข้อมีความทันสมัยกับสภาวะปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษางานหน่วยงานใหญ่ เช่น กระทรวงสาธารณสุข เช่น งานประชาสัมพันธ์ ทำให้เกิดหลากหลายในงานวิจัย ได้แก่ ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต

เอกสารอ้างอิง

1. การใช้การสื่อสารในช่วงโควิดของมหาวิทยาลัย
ขอนแก่น สืบค้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2564
จาก, <https://cad.kku.ac.th/?p=6476>
2. เกศินี วุฒิวงศ์. (2563). มาตรการป้องกันเพื่อ
ลดปัญหา การตีตราทางสังคมในมหาวิทยาลัยใน
ประเทศไทย ช่วงการระบาดของโรคโควิด 19
วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 30 ฉบับที่ 2
(กรกฎาคม-ธันวาคม2563) หน้า 1-14.
3. ณัฐวัฒน์ คณารักษ์สมบัติ (2563) กลยุทธ์การ
สื่อสารสุขภาพทางสื่อโฆษณาออนไลน์ในช่วง
การระบาดของไวรัสโควิด-19 วารสารมหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม -
ธันวาคม 2563 หน้า 1-12
4. ณัฐวัฒน์ คณารักษ์สมบัติ (2563) กลยุทธ์การ
สื่อสารสุขภาพทางสื่อโฆษณาออนไลน์ในช่วง
การระบาดของไวรัสโควิด-19 วารสารมหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม -
ธันวาคม 2563 หน้า 160-171
5. สุพริศร์ สุวรรณิก. (2563). โลกจะเปลี่ยนไป
อย่างไร หลังวิกฤติโควิด-19 จบลง?. [ระบบ
ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/news/business/1807048> ค้น หาเมื่อ 30
มีนาคม 2563 <https://www.gamin.com/TH/blog/coronavirus-effect/>